

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกษม ดันติผลาชีวะ. (2536). โรคจิตเภท. ตำราจิตเวชศาสตร์ สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรองจิต เมืองวุฒิ. (2537). วัฒนธรรมและค่านิยมของครอบครัวผู้ป่วยจิตเวช ในภาคเหนือที่มีผลต่อวิธีการบำบัดรักษา: ศึกษาเฉพาะกรณี ในโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กัลยาณี ไนอินทร์. (2542). การดำเนินการดูแลสุขภาพที่บ้านของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดน่าน. การค้นคว้าแบบอิสระ หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จินตนา ยูนิพันธุ์. (2534). รายงานวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเอง ด้านสุขภาพจิตของประชาชนไทยภาคกลาง. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตนา ยูนิพันธุ์. (2542). การพยาบาลเพื่อชีวิตที่ปกติสุข. ในเอกสารประกอบการอบรม เรื่อง การดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน: 58 – 98. (29 – 30 กรกฎาคม). ณ โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- จลี เจริญสรรพ. (2538). ปัจจัยที่ทำให้ผู้ป่วยโรคจิตกลับมารักษาซ้ำในโรงพยาบาลสวนสราญรมย์. วารสารพยาบาลสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย 3: 220 – 226.
- จินนะรัตน์ ศรีภัทรภิญโญ. (2540). ผลการสอนและการฝึกทักษะแก่ผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองต่อความสามารถในการดูแลผู้ป่วยและภาวะสุขภาพของผู้ป่วย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาลัยมหิดล.
- ฉวีวรรณ สัตยธรรม. (2541). การพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: ยุทธินทร์ การพิมพ์.
- ชะฤทธิ พงศ์อนุตริ. (2531). การช่วยเหลือญาติผู้ป่วยจิตเภท. สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย (กรกฎาคม – กันยายน) : 99 – 105.

- ดรุณี ศุขพรหม. (2543). ผลของกลุ่มระดับปกครองและจิตศึกษาต่อภาวะของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคจิตเภท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดรุณี รุจกรกานต์. (2536). หลักการและแนวความคิดการให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยจิตเวช. ใน เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง ครอบครัวกับการเสริมสร้างสุขภาพจิตครอบครัว.): 38 – 52. (18 – 20 สิงหาคม).
- ทานตะวัน แยมบุญเรือง. (2540). ผลของการใช้โปรแกรมก่อนจำหน่ายของผู้ป่วยและครอบครัวผู้ป่วยจิตเวช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีปประพิน สุขเขียว. (2543). การสนับสนุนทางสังคมกับภาวะของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นันทนา รัตนกร. (2535). ลักษณะโครงสร้างและเศรษฐกิจของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการดูแลผู้ป่วยจิตเวชที่บ้าน เขตจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัทมา ทัพเสรีไผ่. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนตัว การสนับสนุนทางสังคมกับการเผชิญภาวะเครียดของครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทผู้ใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- เพชร อินอิม. (2531). ความคิดเห็นของญาติต่อผู้ป่วยจิตเภท . วารสารสุขภาพจิตชุมชน 9: 16-18.
- ไพรัตน์ พฤษชาติคุณากร. (2534). จิตเวชศาสตร์เล่ม 3. เชียงใหม่: หน่วยวารสารวิชาการ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรชัย จุลเมตต์. (2540). ผลของการสนับสนุนด้านข้อมูลและด้านอารมณ์ต่อภาวะของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เพ็ญองศา เคนไชยวงศ์. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างการพึ่งพาของผู้ป่วย แรงสนับสนุนทางสังคมและภาวะของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการพยาบาลอายุรศาสตร์และศัลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภุมชาติ แสงเขียว. (2542). การรับรู้การปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวและการปรับตัวของผู้ป่วยจิตเภท. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มณี คุประสิทธิ์. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดในการดูแลเด็กของบิดามารดากับภาวะสุขภาพของเด็กวัย 5 ขวบปีแรก. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการพยาบาลเด็ก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มานิช หล่อตระกูล และปราโมช สุคนิชย์. (2539). จิตเวชศาสตร์รามาทิปดี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- มัญจวรรณ ลียุทธานนท์. (2542). ผลของการสอนภาคปฏิบัติตามแนวคิดการพยาบาลแบบองค์รวมต่อพฤติกรรมจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี. รายงานการวิจัย.
- ยาใจ สิทธิมงคล. (2538). ภาวะของครอบครัวในการดูแลญาติที่ป่วยทางจิต: วิเคราะห์รายงานการวิจัย. วารสารพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล 1: 19-26.
- ยาใจ สิทธิมงคล. (2539). แนวคิดในการให้ความช่วยเหลือครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท. วารสารพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล 14: 43 – 52.
- ยุพาพิน ศิริโพธิ์งาม. (2539). ญาติผู้ดูแลที่บ้าน: แนวคิดและปัญหาในการวิจัย. รามาทิปดีพยาบาลสาร 1: 84-94.
- รุจา ภูโพลย์. (2535). ความต้องการการดูแลของผู้ดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง. วารสารการพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล 4: 9-19.
- วรกช นิธิกุล. (2535). การศึกษาความเครียดของญาติผู้ป่วยโรคจิตเภท. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิภาวรรณ ชุ่ม. (2536). ภาวะในการดูแลและความผาสุกโดยทั่วไปของญาติผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาการพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

- วันดี ไตสุขศรี. (2539). ศึกษาความสามารถในการดูแล ความเครียดและภาวะในการดูแลของผู้ดูแลผู้ป่วยภาวะหัวใจวายเลือดคั่ง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริพร จีรวฒน์กุล. (2536). คี้นผู้มีปัญหาทางจิตให้ชุมชน: พุดง่าย ทำยากจริงหรือ. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 3: 11-19.
- ศิริณา นันทพงศ์. (2542). การสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมจิต ปทุมานนท์และคณะ. (2541). ประสิทธิภาพรูปแบบการพยาบาลแบบองค์รวมต่อการดูแลตนเองและคุณภาพชีวิตของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์. รายงานการวิจัย.
- สมจิต หนูเจริญกุล. (2536). การดูแลตนเอง : ศาสตร์และศิลปะทางการพยาบาล กรุงเทพมหานคร: วี.เจ.พรินติ้ง.
- สมภาพ เรื่องตระกูล. (2536). คู่มือจิตเวชศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์.
- สถิต วงศ์สุระประกิต. (2542). ความต้องการการดูแลที่บ้านของครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สงวนศรี แต่งบุญนาม. (2537). การศึกษาสภาวะทางสังคมของครอบครัวที่มีผลต่อการดูแลผู้ป่วยโรคจิต: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โสภา มุสิโก. (2544). การลดความเครียดโดยวิธีให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางในญาติผู้ป่วยจิตเวชโรงพยาบาลสวนสราญรมย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุขภาพจิต,กรม. (2540). คู่มือการดำเนินงานในคลินิกคลายเครียด. กรุงเทพมหานคร: องค์การทหารผ่านศึก.
- สุขภาพจิต,กรม. (2541). เทคโนโลยีการให้สุขภาพจิตศึกษาแก่ญาติผู้ป่วยจิตเภท. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.

- สุขภาพจิต,กรม. (2541). คู่มือการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.
กระทรวงสาธารณสุข.
- สุขภาพจิต, กรม. (2543). แผนพัฒนาสุขภาพจิตในช่วงครึ่งหลังของแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้านสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
พ.ศ. 2543-2544 : 7.
- หลุยส์ จำปาเทศ. (2533). จิตวิทยาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพรรณ ลีอนุวัชชัย. (2543). การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถัย ไสมนรินทร์. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวล ปัจจัยพื้นฐานกับความสามารถในการดูแลผู้ป่วยโรคเอดส์ของผู้ดูแล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2540). จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว. กรุงเทพฯ:
เพื่อฟ้าพรันต์.
- เอื้ออารีย์ สาลิกา. (2543). ความเครียดและการเผชิญความเครียดของผู้ดูแล
ผู้ป่วยโรคจิตเภท. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัจฉรียา ปทุมวัน. (2534). แรงสนับสนุนทางสังคมและความสามารถของผู้ดูแลในการ
ดูแลเด็กป่วยโรคมะเร็งเลือดขาวเฉียบพลันชนิดลิมโฟบลาส. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภาษาอังกฤษ

- Adamec, C. (1996). *How to live with mentally ill person*. New York: John Willey &
Sons.
- American psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and Statistical Manual of
Mental Disorders*. 4th ed. Washington D.C. American Psychiatric
Press.
- Aberti, R.E. & Emmons, L.E. (1970). *Your perfect right: a guide to assertive living*.
California: Impact.

- Baker, F.A. (1989). Living with a chronically ill Schizophrenic can place great stress on individual family members and the family unit *How Families Cope* : **Journal of Psychosocial Nursing** 27: 31 – 35.
- Best, John W. (1970). **Research in Education**. New Jersey: Prentice - Hall.
- Burns, N. and Grove, S. K. (1993). **The Practice of Nursing Research : Conduct, Critique and Utilization**. Second ed. Philadelphia : W.B. Saunders.
- Bull, M.J. (1990). Factors influencing family caregiving burden and health. **Western Journal of Nursing Research** 12: 758-776.
- Carolyn M.H., Barbara M.G. and Patricia G.M. (1998). **Critical care nursing : a holistic approach** 7th ed. East Washington Square, Philadelphia, PA.
- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and buffering hypothesis. **Psychological Bulletin** 98: 310-352.
- Cook, J. A., Lefley, H. P., Pickett, S. A., & Cohler, B. J. (1994). Age and family burden among parents of offspring with severe mental illness. **American Journal Orthopsychiatric** 64: 435-447.
- Crotty, P., & Kuly, R. (1986). Are schizophrenics a burden to their families? Significant others views. **Health Social Worker** 11: 173-88.
- Davis, L.L. (1992). Instrument review: Getting the most from a panel of experts. **Applied Nursing Research** 5: 194-196.
- Davis, L.L. (1992). Building a science of caring for caregivers. **Family and Community Health** 15: 1-9.
- Doornbos, M. M. (1997). The Problems and Coping Methods of Caregivers of Young Adults With Mental Illness. **Journal of Psychosocial Nursing** 35: 22 - 26.
- Eakes, G. (1995). Chronic sorrow: The lived experience of parents of chronically mentally ill individuals. **Archives of Psychiatric Nursing** 9: 77-84.
- Fowler, L. (1992). Family Psychoeducation : Chronic Psychiatrically Ill Caribbean Patients. **Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services** 3: 27-34.
- Gast, H.L. et al., (1989). Self-care agency : Conceptualizations and Operationalization. **Advance Nursing Sciences** 1: 26-37.

- George, L. K. & Gwyther, L.P. (1986). Caregiver well-being: A multidimensional examination of family caregivers of demented adults. **The Gerontologist** 26: 253-259.
- Glendy ,S.H. and Mackenzie . (1998). Caring for Relatives With Serious Mental Illness at Home : The Experiences of Family Carers in Hong Kong. **Archives Psychiatric Nursing** 12: 288 -294.
- Greenberg, J. S., Greenley, J. R., Mckee, D.,Brown, R., & Griffin-Francell, C. (1993). Mother caring for an adult child with schizophrenia: The effects of subjective burden on maternal health. **Family Relations** 42: 205-211.
- Hobbs, T.R. (1997). Depression in the caregiving mothers of adult schizophrenics: A test of a resource deterioration model. **Community Mental Health Journal** 33: 387-398.
- Higgin, P.G. & Dicharry, E.K. (1991). Measurement issue addressing, Social Support and Self practice. **Nursing Research** 33: 266-269.
- Jones, S. L. (1996). The Association Between Objective and Subjective Caregiver Burden. **Archives Psychiatric Nursing** 10: 77 - 84 .
- Kanfer, F.H. & Goldstein, A.P. (1975). **Helping People Change: A Textbook of Method**. New York: Pergamon Press.
- Kaplan, H.I., & Sadock, B. J. (1998). **Synopsis of psychiatry**.9 th ed.Baltimore: Williams and Wilkins.
- Kaplan, H.I., & Sadock, B. J. (1995). **Comprehensive textbook of psychiatry/VI**. Baltimore: Williams and Wilkins.
- Kosberg, J. I., Carl, R. E., & Keller, D.M. (1990). Component of burden : Interventive implications. **The Gerontologist** 30: 236-242.
- Lawton, M.P., Kleban; M.H. Moss,M., Rovine.M., & Glicksman, A. (1989). Measuring caregiving appraisal. **Journal of Gerontology** 44: 61-71.
- Lefley. H.P.(1993). A family perspective on rehabilitation. in R.W. Flexer & P.L. Solomon (Eds.). **Psychiatric rehabilitation in practice**, pp.17-30. Stoneham, MA: Andover Medical Publishers.

- Lefley, H.P. (1987). Impact of mental illness in families of mental health professionals. **Journal of Nervous and Mental Disease** 175: 613-9.
- Loukissa, D.A. (1995). Family burden in chronic mental illness: A review of research studies. **Journal Advanced Nursing** 21: 248-255.
- Macinnes, D.L. (1998). The differences between health professionals in assessing levels of caregiver burden. **Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing** 5: 265-271.
- Miller, B., McFall, S., & Montgomery, A. (1991). The impact of elder health, caregiver involvement, and global stress on two dimensions of caregiver burden. **Journal of Gerontology** 46: s9-s19.
- Montgomery, R.J.V., Gonyea, J. G., and Hooyman, N. R. (1985). Caregiving and the experience of subjective and objective burden. **Family relations** 34: 90- 26.
- Montgomery, R.J.V., Stull, D.E., & Borgatta, E.F. (1985) Measurement and analysis of burden. **Research on Aging** 7: 137-152.
- Moore, J.B. and Gaffney, K.F. (1989). Development of an instrument to measure mothers' performance of self-care activities for children. **Advance Nursing Sciences** 12: 76-83.
- Noh, S., & Turner, R.J. (1987). Living with psychiatric patients: Implication for the mental health and family members. **Social Science and Medicine** 25: 263-271.
- Oberst, M. T., Thomas, S.E., Gass, K.A., & Ward, S.E. (1989). Caregiving demands and appraisal of stress among family caregivers. **Cancer Nursing** 12: 209-215.
- Orem. (2001). **Nursing Concepts of Practice**. 4th edition. St. Louis : Mosby.
- Pai, S., & Kapur, R.L. (1981). The burden on the family of a psychiatric patient: Development of an interview schedule. **British Journal of psychiatry** 138: 332-335.
- Pender, N.J. (1987). **Health promotion in nursing practice**. 2nd California: Appleton & Lange.
- Platt, S. (1985). Measuring the burden of Psychiatric illness on the family: An evaluation of some rating scales. **Psychosocial Medicine** 15: 383-393.

- Polit, D.F. and Hungler, B.P. (1999). **Nursing Research: Principles and Methods**. Philadelphia: J.B. Lippincott.
- Poulshock, . W., & Deimling, G. T. (1984). Families caring for elders in residence: Issues in measurement of burden. **Journal of Gerontology** 39: 230-239.
- Provencher, H.L. (1996). Objective burden among primary caregivers of person with schizophrenia. **Journal of psychiatric and Mental Health Nursing** 3: 181-187.
- Raj, L., Kulhara, P., & Avasthi, A. (1991). Social burden of positive and negative schizophrenia. **The International Journal of Social Psychiatry** 37: 242-250.
- Robinson, K. (1990). The relationships between social skills, social support, self-esteem and burden in adult caregivers. **Journal of Advanced Nursing** 15: 788-795.
- Robinson, K., & Yates, K. (1994). Effects of two caregiver-training programs on burden and attitude toward help. **Archives of Psychiatric Nursing** 8: 312-319.
- Rose ,L. E. (1998) . Gaining Control : Family Members Relate to Persons with Severe Mental Illness. **Research in nursing and health** 21: 363 -373.
- Rose ,L. E. (1996). Families of psychiatric patients: A critical review and future research direction. **Archives of Psychiatric Nursing** x: 67-76.
- Rose ,L. E. (1997). Caring for caregivers: Perceptions of social support. **Journal of Psychiatric Nursing** 35: 17-24.
- Salleh, M.R. (1994). The burden of care of schizophrenia in Malay families. **Acta Psychiatry Scandinavia** 89: 180-185.
- Scott-Baer DS. (1995). Dependent care caregiver burden, hardiness, and self-care agency of caregiver. **Cancer Nursing** 18: 299-305.
- Song, Li-Yu, Biegel, D.E., Milligan, S.E. (1997). Predictors of depressive symptomatology among lower social class caregivers of persons with chronic mental illness. **Community Mental Health Journal** 33: 269-266.
- Stengard , E., Honkonen. T., Koivisto. A. and Salokangas. R. K. R. (2000). Satisfaction of Caregivers of Patients With Schizophrenia in Finland . **Psychiatric Services** 51: 1034 - 1039.

- Scazufca, M. and Kuipers, E. (1996) . Links Between Expressed Emotion and Burden of Care in Relatives of Patients With Schizophrenia. **British Journal of Psychiatry** 168: 580 - 587.
- Thompson, E.H. & Doll, W. (1982). The burden of families coping with the mentally ill: An invisible crisis. **Family Relations** 31: 379-388.
- Thompson, E. H., Futterman, A. M., Gallagher-Thompson, D., Rose, I. M. & Lovetts, S.B. (1993). Social support and caregiving burden in family caregivers of frail elders. **Journal of Gerontology** 48S: 245-254.
- Wallhagen, M. I. (1992). Caregiving demand: Their difficulty and effects on the well-being of elderly caregivers. **Scholarly Inquiry for Nursing Practice: An International Journal** 6: 11-127.
- Yamashita, M. (1996). Study of how families care for mental ill relatives in Japan. **ICN. International Nursing Review** 4: 121-125.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและการคำนวณดัชนีความตรงตามเนื้อหา

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. นายแพทย์ ธนู ชาทิธนานนท์	นายแพทย์ 9 กรมสุขภาพจิต
2. นายแพทย์ วีระ ชูรุจิพร	ผู้อำนวยการศูนย์สุขภาพจิตเขต 11
3. รองศาสตราจารย์ ดร. ยาใจ สิทธิมงคล	รองคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
ฝ่ายวิชาการและวิจัย
มหาวิทยาลัยมหิดล
4. นายแพทย์ เจนศักดิ์ พินิตอังกูร	นายแพทย์ 5
โรงพยาบาลสวนสราญรมย์
5. นางสาว วรารัตน์ ว่องอภิวัฒน์กุล	หัวหน้ากลุ่มงานสังคมสงเคราะห์
โรงพยาบาลสวนสราญรมย์
6. นาง ประทุม พลไทย	รองหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล
ฝ่ายวิชาการ
โรงพยาบาลสวนสราญรมย์
7. นาย อรรถพงษ์ ถนิมพาสณ์	หัวหน้ากลุ่มงานจิตวิทยา
โรงพยาบาลสวนสราญรมย์
8. นาง ดวงตา กุลรัตนญาณ	พยาบาลหัวหน้าตึก
โรงพยาบาลสมเด็จพระยา
9. นาง เอื้ออารีย์ สาลิกา	พยาบาลหัวหน้าตึก
โรงพยาบาลสมเด็จพระยา
10. นาง วรพรรณ จุฑา	กองแผนงาน กรมสุขภาพจิต
11. นางสาว ทานตะวัน แยมบุญเรือง	อาจารย์วิทยาลัยพยาบาล
บรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี
12. นาง มัญจวรรณ ลียุทธานนท์	อาจารย์วิทยาลัยพยาบาล
บรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี

การคำนวณดัชนีความตรงตามเนื้อหา

ดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index)

$$\text{CVI} = \frac{\text{จำนวนข้อที่เห็นด้วยตรงกัน}}{\text{จำนวนข้อทั้งหมด}} \quad (\text{Davis, 1992})$$

1. ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบวัดภาวะในการดูแล ได้จากค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 ท่าน

คู่มือที่ 1 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 2 = .86

คู่มือที่ 2 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 3 = .86

คู่มือที่ 3 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 4 = .86

คู่มือที่ 4 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 5 = .86

คู่มือที่ 5 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 6 = .86

คู่มือที่ 6 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 7 = .86

คู่มือที่ 7 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 8 = .86

คู่มือที่ 8 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 และ 3 = 1

คู่มือที่ 9 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 และ 4 = 1

คู่มือที่ 10 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 และ 5 = 1

คู่มือที่ 11 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 และ 6 = 1

คู่มือที่ 12 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 และ 7 = 1

คู่มือที่ 13 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 และ 8 = .86

คู่มือที่ 14 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 และ 4 = 1

คู่มือที่ 15 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 และ 5 = 1

คู่ที่ 16	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 และ 6	= 1
คู่ที่ 17	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 และ 7	= 1
คู่ที่ 18	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 และ 8	= .86
คู่ที่ 19	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 และ 5	= 1
คู่ที่ 20	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 และ 6	= 1
คู่ที่ 21	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 และ 7	= 1
คู่ที่ 22	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 และ 8	= .86
คู่ที่ 23	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5 และ 6	= 1
คู่ที่ 24	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5 และ 7	= 1
คู่ที่ 25	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5 และ 8	= .86
คู่ที่ 26	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6 และ 7	= 1
คู่ที่ 27	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6 และ 8	= .86
คู่ที่ 28	ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7 และ 8	= .86
	รวม	= 26.18
	ดังนั้นค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา	= $\frac{26.18}{28} = .94$

2. ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบวัดความสามารถในการดูแล ได้จากค่าเฉลี่ยของค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 ท่าน

คู่ที่ 1 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 2 = .30

คู่ที่ 2 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 3 = .26

คู่ที่ 3 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 4 = .30

คู่ที่ 4 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 5 = .26

คู่ที่ 5 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 6 = .30

คู่ที่ 6 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 7 = .22

คู่ที่ 7 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 และ 8 = .30

คู่ที่ 8 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 และ 3 = .83

คู่ที่ 9 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 และ 4 = .87

คู่ที่ 10 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 และ 5 = .96

คู่ที่ 11 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 และ 6 = .74

คู่ที่ 12 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 และ 7 = .87

คู่ที่ 13 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 และ 8 = .91

คู่ที่ 14 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 และ 4 = .87

คู่ที่ 15 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 และ 5 = .87

คู่ที่ 16 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 และ 6 = .74

คู่ที่ 17 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 และ 7 = .74

คู่ที่ 18 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 และ 8 = .87

คู่ที่ 19 ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 และ 5 = 1

$$\text{คู่มือที่ 20} \quad \text{ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 และ 6} = .78$$

$$\text{คู่มือที่ 21} \quad \text{ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 และ 7} = 1$$

$$\text{คู่มือที่ 22} \quad \text{ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 และ 8} = 1$$

$$\text{คู่มือที่ 23} \quad \text{ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5 และ 6} = .83$$

$$\text{คู่มือที่ 24} \quad \text{ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5 และ 7} = .87$$

$$\text{คู่มือที่ 25} \quad \text{ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5 และ 8} = 1$$

$$\text{คู่มือที่ 26} \quad \text{ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6 และ 7} = .65$$

$$\text{คู่มือที่ 27} \quad \text{ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 6 และ 8} = .87$$

$$\text{คู่มือที่ 28} \quad \text{ดัชนีความตรงตามเนื้อหาของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 7 และ 8} = .87$$

$$\text{รวม} = 20.95$$

$$\text{ดังนั้นค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา} = \frac{20.95}{28} = .75$$

$$28$$

ภาคผนวก ข

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การคำนวณหาค่าความเที่ยงใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach coefficient) ดังนี้ (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย และคณะ, 2535: 212)

$$\alpha = \frac{n \left(1 - \frac{\sum \sigma_i^2}{\sigma_x^2} \right)}{n-1}$$

α = ค่าความเที่ยงของเครื่องมือ

n = จำนวนข้อคำถามทั้งหมดในแบบวัด

σ_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

σ_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนของผู้ตอบทั้งหมด

2. เปรียบเทียบภาวะและความสามารถในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของผู้ดูแล ก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่ม ใช้สูตร Dependent t-test (เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย และคณะ, 2535: 322)

$$t = \frac{\bar{d}}{s_d / \sqrt{n}}, \quad df = n-1$$

$$\bar{d} = \sum d_i / n$$

$$s_d = \sqrt{\sum (d_i - \bar{d})^2 / n-1}$$

n = จำนวนคู่ของคะแนน

3. เปรียบเทียบภาวะและความสามารถในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ก่อนและหลัง การทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้สูตร Independent t-test

(เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย และคณะ, 2535: 315)

$$t = \frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2) - (\mu_1 - \mu_2)}{S_p \sqrt{(1/n_1 + 1/n_2)}} \quad , df = n_1 + n_2 - 2$$

$$\text{เมื่อ } S_p^2 = \frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 11 คะแนนภาวะ(เชิงอัตนัย)ในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ก่อนและหลังการทดลองจำแนกตามรายชื่อ ในกลุ่มทดลอง

ภาวะในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแล	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ทำนรู้สึกรู้สึกเป็นห่วงว่าจะเกิดอันตรายต่อผู้ป่วย	4.350	0.8127	3.250	0.786	5.395*
ทำนกังวลว่าต่อไปจะเป็นอย่างไรถ้าไม่มีทำน	4.550	0.686	3.000	1.169	0.261*
ทำนรู้สึกเครียดจากการดูแลผู้ป่วย	3.750	1.118	2.200	1.105	5.264*
ทำนรู้สึกกลัวเมื่อผู้ป่วยมีอาการทางจิตรุนแรง	3.400	1.429	2.050	1.145	3.439*
ทำนรู้สึกกังวลเกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วย	3.850	1.268	2.000	1.076	6.749*
ทำนรู้สึกสงสารผู้ป่วย	1.650	0.875	2.000	1.151	-1.502
ทำนรู้สึกท้อแท้ในการดูแลผู้ป่วย	3.600	1.353	1.900	0.911	5.840*
ทำนรู้สึกน้อยใจในโชคชะตาของตนเอง	3.600	1.535	1.900	0.911	4.677*
ทำนรู้สึกกังวลใจเมื่อต้องพาผู้ป่วยออกนอกบ้าน	2.850	1.424	1.750	1.019	3.488*
ทำนรู้สึกอายชาวบ้านเมื่อผู้ป่วยวุ่นวาย	3.000	1.486	1.600	0.820	5.085*
ทำนรู้สึกซึมเศร้าจากการดูแลผู้ป่วย	2.850	1.460	1.550	0.759	4.212*
ทำนรู้สึกผิดที่ลงโทษหรือตำหนิผู้ป่วย	2.300	1.218	1.400	0.598	3.018*

*P < .05

จากตารางที่ 11 พบว่า ภาวะในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของผู้ดูแล ในด้านภาวะเชิงอัตนัย จำแนกตามรายชื่อ ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05ทุกด้าน โดยที่คะแนนหลังการทดลองต่ำกว่าก่อนทดลอง ยกเว้น ข้อ 10 ทำนรู้สึกสงสารผู้ป่วย ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาค่าคะแนนภาวะต่ำสุดและสูงสุดหลังการทดลอง พบว่า ข้อที่มีคะแนนภาวะสูงสุดคือ ทำนรู้สึกรู้สึกเป็นห่วงว่าจะเกิดอันตรายต่อตัวผู้ป่วย(3.250 คะแนน) และข้อที่มีคะแนนภาวะต่ำสุดคือ ทำนรู้สึกผิดที่ลงโทษหรือตำหนิผู้ป่วย(1.400คะแนน)

ตารางที่ 12 คะแนนภาวะ(เชิงปรนัย)ในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ก่อนและหลังการทดลองจำแนกตามรายชื่อ ในกลุ่มทดลอง

ภาวะในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแล	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ท่านต้องรับผิดชอบงานหรือกิจกรรมมากขึ้น	3.500	1.235	2.850	0.988	2.096
ท่านต้องเสียเวลาทำงาน	3.200	1.196	2.150	0.988	5.294*
การดูแลผู้ป่วยรบกวนกิจวัตรประจำวันของท่าน	3.200	1.151	2.100	0.911	4.819*
การดูแลผู้ป่วยทำให้ท่านนอนหลับไม่เพียงพอ	3.550	1.145	1.950	0.759	6.532*
เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในสังคมลดลง	2.750	1.292	1.850	0.670	2.781*
ผู้ป่วยทำให้สมาชิกในครอบครัวได้รับอันตราย	1.900	1.020	1.700	0.801	1.165
เวลาในการดูแลสุขภาพร่างกายลดลง	2.800	1.105	1.700	0.571	3.584*
การดูแลผู้ป่วยทำให้ท่านมีปัญหาสุขภาพ	3.000	1.214	1.700	0.732	4.772*
เวลาร่วมกิจกรรมกับครอบครัวน้อยลง	2.400	1.273	1.650	0.670	2.116*
การดูแลผู้ป่วยทำให้ท่านไม่มีเวลาพักผ่อน	2.850	1.424	1.600	0.598	3.206*
เกิดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว	1.950	1.050	1.500	0.607	1.756
เกิดความขัดแย้งกับเพื่อนบ้านและชุมชน	1.650	0.875	1.100	0.307	2.463*

*P < .05

จากตารางที่ 12 พบว่า ภาวะในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแลด้านภาวะเชิงปรนัยจำแนกตามรายชื่อก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 9 ข้อ โดยที่คะแนนหลังการทดลองต่ำกว่าก่อนการทดลอง และภาวะก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน 3 ข้อ เมื่อพิจารณาค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด พบว่าข้อที่มีคะแนนสูงสุดหลังการทดลอง คือ เมื่อผู้ป่วยมีอาการทางจิตกำเริบท่านต้องรับผิดชอบงานหรือกิจกรรมมากขึ้น (2.85 คะแนน)และข้อที่มีคะแนนต่ำสุดคือ การดูแลผู้ป่วยทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวท่านกับเพื่อนบ้านและชุมชน (1.100 คะแนน)

ตารางที่ 13 คะแนนความสามารถในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ด้านความเข้มแข็งในตนเองและความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้ป่วย ก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามรายชื่อ ในกลุ่มทดลอง

ความสามารถในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแล	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
เพื่อนหรือครอบครัวทำให้ท่านดูแลผู้ป่วยได้ไม่ดี	3.850	1.268	4.700	.801	-10.510*
ท่านสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้ป่วย	3.050	.887	4.450	.604	-6.658*
ท่านสามารถตัดสินใจจัดการดูแลผู้ป่วยได้เหมาะสม	3.250	1.118	4.150	.587	-4.414*
คนในครอบครัวให้กำลังใจหรือช่วยเหลือท่าน	3.450	1.099	4.150	.745	-2.483*
เพื่อนแนะนำ ให้กำลังใจ หรือช่วยเหลือท่าน	2.650	1.136	3.850	1.040	-4.857*

*P < .05

จากตารางที่ 13 พบว่า ความสามารถในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแล ด้านความเข้มแข็งในตนเองและความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพของผู้ป่วยในกลุ่มทดลอง จำแนกตามรายชื่อ ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 5 ข้อ โดยที่คะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทุกข้อ เมื่อพิจารณาค่าคะแนนสูงสุดและต่ำสุด พบว่า ข้อที่มีคะแนนสูงสุดคือ เพื่อนหรือครอบครัวทำให้ท่านดูแลผู้ป่วยได้ไม่ดี (4.700 คะแนน) และข้อที่มีคะแนนต่ำสุดคือ เพื่อนแนะนำ ให้กำลังใจ หรือช่วยเหลือท่านในการดูแลผู้ป่วยทุกครั้งที่ท่านขอร้อง (3.850 คะแนน)

ตารางที่ 14 คะแนนความสามารถในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ด้านความรู้และประสบการณ์ในการตัดสินใจกระทำเกี่ยวกับสุขภาพของผู้ป่วยจิตเภท ก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามรายข้อ ในกลุ่มทดลอง

ความสามารถในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแล	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ท่านรู้ถึงอาการเริ่มเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วย	3.800	.695	4.750	0.444	-5.596*
ท่านรู้ถึงความต้องการพักผ่อนของผู้ป่วย	3.750	.716	4.650	0.489	-4.723*
ท่านรู้ถึงผลของความเครียดต่อผู้ป่วย	3.400	1.046	4.650	0.489	-4.802*
ท่านรู้ถึงชนิดและปริมาณอาหารที่เหมาะสม	2.850	.988	4.450	0.686	-5.620*
ท่านรู้ว่าโรคจิตเภทมีผลต่อความคิด พฤติกรรม และการควบคุมตนเองของผู้ป่วย	2.100	1.192	4.400	0.598	-10.510*
ท่านรู้ถึงความเข้มแข็งด้านจิตใจของผู้ป่วย	3.250	.966	4.350	0.587	-4.593*
ท่านมีประสบการณ์ในการตัดสินใจดูแลผู้ป่วย	3.400	1.046	4.350	0.587	-5.146*
ท่านรู้ถึงวิธีการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้ป่วย	2.700	.923	4.350	0.745	-6.020*
ท่านมีความรู้เกี่ยวกับโรคจิตเภท	1.800	.833	4.100	0.852	-8.759*

*P < .05

จากตารางที่ 14 พบว่า ความสามารถในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ด้านความรู้และประสบการณ์ในการตัดสินใจกระทำเกี่ยวกับสุขภาพของผู้ป่วยจิตเภท จำแนกตามรายข้อ ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน ทั้ง 9 ข้อ โดยที่คะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทุกข้อ เมื่อพิจารณาค่าคะแนนสูงสุดและต่ำสุดหลังการทดลอง พบว่า ข้อที่มีคะแนนสูงสุดคือ ท่านรู้ถึงอาการเริ่มแรกที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงของอาการทางจิตของผู้ป่วย (4.750 คะแนน) และข้อที่มีคะแนนต่ำสุด คือ ท่านมีความรู้เกี่ยวกับโรคจิตเภท (4.100 คะแนน)

ตารางที่ 15 คะแนนความสามารถในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ด้านความแข็งแรง ด้านร่างกายของผู้ดูแลและความเอาใจใส่ในสุขภาพของผู้ป่วยจิตเภท ก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามรายชื่อ ในกลุ่มทดลอง

ความสามารถในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแล	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
ท่านใส่ใจถึงอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้ป่วย	3.900	0.718	4.500	0.513	-3.269*
ท่านดูแลหรือจัดสิ่งแวดล้อม	3.850	0.812	4.500	0.607	-2.942*
ท่านคาดการณ์หรือนึกถึงความเปลี่ยนแปลง	3.600	0.882	4.450	0.510	-3.847*
ท่านเอาใจใส่เกี่ยวกับการแสดงออกทางเพศ	3.200	0.951	4.000	0.858	-2.990*
ท่านรู้สึกเหนื่อยล้าในการดูแลผู้ป่วย	2.800	1.321	4.200	0.951	-5.480*
ท่านมีปัญหาสุขภาพร่างกาย	3.200	1.281	4.150	1.182	-2.765*

*P < .05

จากตารางที่ 15 พบว่า ความสามารถในการดูแลผู้ป่วยของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ด้านความแข็งแรงด้านร่างกายของผู้ดูแลและความเอาใจใส่ในสุขภาพของผู้ป่วยจิตเภท จำแนก รายชื่อ ก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวนทั้ง 6 ข้อ โดยที่คะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองทุกข้อ เมื่อพิจารณาค่าคะแนนสูงสุดและต่ำสุดหลังการทดลอง พบว่า ข้อที่มีคะแนนสูงสุดคือ ท่านใส่ใจถึงอารมณ์หรือความรู้สึกของ ผู้ป่วยและท่านดูแลหรือจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อไม่ให้เกิด อันตรายต่อผู้ป่วย (4.500 คะแนน) เท่ากัน และข้อที่มีคะแนนต่ำสุดคือ ท่านเอาใจใส่เกี่ยวกับการแสดงออกทางเพศของผู้ป่วย (4.000 คะแนน)

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและผลการสัมภาษณ์

(ผู้สนใจศึกษาและใช้เครื่องมือฉบับนี้ โปรดติดต่อ

อาจารย์ที่ปรึกษาหรือที่ผู้วิจัย)

ผลการสัมภาษณ์ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่แผนกผู้ป่วยนอก ณ โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผลการสัมภาษณ์ภาวะในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท

จากการสัมภาษณ์ภาวะในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท ได้วิเคราะห์และสรุปตามจำนวนความถี่ของเนื้อหาภาวะในการดูแลผู้ป่วยซึ่งปรากฏใน () ทำยข้อความ โดยกำหนดข้อความตามภาวะ 2 ด้านดังนี้

ภาวะเชิงอัตนัย

1. ผู้ดูแลรู้สึกเครียดจากการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน(9)
2. ผู้ดูแลรู้สึกเสียใจที่ผู้ป่วยมีอาการป่วยทางจิต(6)
3. กลัวผู้ป่วยทำร้ายและทำลายข้าวของ(5)
4. รู้สึกกังวลใจเกี่ยวกับการดูแลเมื่อผู้ป่วยมีอาการทางจิตรุนแรง(5)
5. กังวลว่าผู้ป่วยจะได้รับอันตราย(4)
6. รู้สึกท้อแท้และสิ้นหวัง(4)
7. รู้สึกสงสารผู้ป่วยและต้องการให้ผู้ป่วยหาย(3)
8. รู้สึกซึมเศร้าอยากฆ่าตัวตาย(1)
9. รู้สึกอายเพื่อนบ้านเมื่อผู้ป่วยมีอาการอะละอะละหวาด(1)
10. กังวลใจเกี่ยวกับการรักษาผู้ป่วย(1)
11. กังวลใจเกี่ยวกับการเข้าสังคมของผู้ป่วย(1)

ภาวะเชิงปรนัย

1. การดูแลผู้ป่วยทำให้ผู้ดูแลนอนหลับได้ไม่เพียงพอ(7)
2. การดูแลผู้ป่วยทำให้ผู้ดูแลไม่มีเวลาเป็นอิสระ(6)
3. รู้สึกกังวลใจเกี่ยวกับการดูแลเมื่อผู้ป่วยมีอาการทางจิตรุนแรง(5)
4. การดูแลผู้ป่วยทำให้ผู้ดูแลมีเวลาเป็นส่วนตัวน้อยลง(4)
5. การดูแลผู้ป่วยทำให้ผู้ดูแลมีน้ำหนักลดลง(4)
6. ผู้ดูแลต้องลางานหรือหยุดงานเพื่อมาดูแลผู้ป่วย(3)
7. ผู้ดูแลมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมลดลง(2)
8. ผู้ป่วยทำร้ายสมาชิกในครอบครัว(2)
9. ผู้ดูแลต้องรับผิดชอบงานมากขึ้นเมื่อผู้ป่วยมีอาการรุนแรง(2)

10. การดูแลผู้ป่วยทำให้ผู้ดูแลรับประทานอาหารไม่ได้ อ่อนเพลีย นอนไม่หลับ(1)
11. การดูแลผู้ป่วยทำให้เกิดการขัดแย้งกับสมาชิกในครอบครัว(1)
12. การดูแลผู้ป่วยทำให้มีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกคนอื่นในครอบครัวลดลง(1)

ผลการสัมภาษณ์ความสามารถในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท

ผลการสัมภาษณ์ความสามารถในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท ซึ่งสรุปตามความถี่ของเนื้อหาใน()ท้ายข้อความ โดยกำหนดเนื้อหาความสามารถเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้และประสบการณ์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของผู้ป่วย

- 1.1 ด้านการได้รับการบริการจากเจ้าหน้าที่ทางสุขภาพ
 - ผู้ดูแลบอกว่าไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคจิตเภท อาการ และการรักษา (9)
 - ผู้ดูแลบอกว่าไม่เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยโรคจิตเภท (5)
- 1.2 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคจิตเภท
 - ไม่ทราบว่าผู้ป่วยเป็นโรคอะไร (3)
 - บอกว่าผู้ป่วยเป็นโรคประสาท (2)
 - บอกว่าผู้ป่วยมีอาการทางจิตเนื่องจากไม่ได้ไหว้เจ้าที่ (1)
 - บอกว่าผู้ป่วยมีอาการทางจิตเนื่องจากถูกยาทำให้รัก (1)
 - คิดว่าผู้ป่วยเป็นโรคเครียด (1)
 - บอกว่าเป็นโรคเครียดจากการไม่ได้รับราหู (1)
- 1.3 ด้านการรักษา
 - ไม่ทราบว่า จะรักษาหายหรือไม่ (3)
 - พาผู้ป่วยไปรักษาทางไสยศาสตร์และสะเดาะเคราะห์ (2)
- 1.4 ด้านความรู้ในการดูแลผู้ป่วย
 - เมื่อผู้ป่วยมีอาการทางจิตรุนแรงไม่ทราบว่า จะดูแลอย่างไร (7)
 - ไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วย (5)
 - ดูแลผู้ป่วยต้องตามใจทุกอย่างกลัวผู้ป่วยจะโกรธ(2)

1.5 ด้านประสบการณ์การตัดสินใจในการดูแลผู้ป่วย เมื่อผู้ป่วยมีอาการรุนแรงตัดสินใจดูแลผู้ป่วยอย่างไร

- ผู้ดูแลบอกว่าพาไปโรงพยาบาล (8)
- ขอให้คนในครอบครัวช่วย (4)
- ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร (3)
- ขอให้เพื่อนบ้านช่วย (2)
- แจ้งตำรวจให้ช่วยส่งโรงพยาบาล (1)
- ปล่อยให้ไปตามอาการ (1)

2. ด้านความเข้มแข็งในตนเองและความสามารถในการตัดสินใจ

- เมื่อผู้ป่วยมีอาการรุนแรงส่วนใหญ่ตัดสินใจพาผู้ป่วยไปโรงพยาบาลทันที (8)
- เมื่อผู้ดูแลรู้สึกเครียดจะขอให้คนในครอบครัวช่วยดูแลแทนชั่วคราว (3)
- ผู้ดูแลบอกว่าเมื่อเครียดจะไม่สามารถดูแลผู้ป่วยได้ (2)
- ที่ดูแลผู้ป่วยได้เนื่องจากมีความรักในตัวผู้ป่วยและมีความอดทน (2)

3. ด้านความเอาใจใส่ในการดูแลสุขภาพผู้ป่วย

- ดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน (8)
- ดูแลและระวังอันตรายต่อตัวผู้ป่วยและผู้อื่น (7)
- ดูแลด้านจิตใจและความต้องการของผู้ป่วย (1)

4. ด้านความแข็งแรงของร่างกายผู้ดูแล

- รู้สึกอ่อนเพลียจากการดูแลผู้ป่วย (2)
 - เป็นโรคหัวใจตีบทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดูแลผู้ป่วย (1)
- ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ภาวะและความสามารถในการดูแลได้สรุปเนื้อหาเป็นกิจกรรมในโปรแกรม 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าและความเข้มแข็งในตนเองของผู้ดูแล
 - รู้สึกเครียด (9)
 - รู้สึกท้อแท้และสิ้นหวัง (5)

- รู้สึกซีมีเศร้าและอยากฆ่าตัวตาย (1)

- รู้สึกทุกข์ทรมานใจ (1)

การจัดการกับความเครียด

- พูดคุยกับเพื่อน (6)

- ปลงและทำใจ (4)

- ขอให้คนในครอบครัวช่วยดูแลผู้ป่วยเมื่อรู้สึกเครียด (4)

- พูดคุยกับญาติพี่น้อง (2)

- ออกกำลังกาย (2)

- ดื่มน้ำเย็น (1)

- สูบบุหรี่ (1)

- คิดว่าคนอื่นหนักกว่าเรา (1)

2) ด้านการส่งเสริมความผาสุกทางจิตวิญญาณ

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ดูแลส่วนใหญ่ไม่มีการส่งเสริมทางด้านนี้
อย่างจริงจัง มีเพียง 2 คน ที่ไปวัด ทำบุญ ไหว้พระ และสวดมนต์

3) ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยจิตเภท แบ่งเป็น

แต่ละด้านดังนี้

1. การได้รับการบริการจากเจ้าหน้าที่ทางสุขภาพ

- ผู้ดูแลบอกว่าไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคจิตเภท อาการ
และการรักษา (9)

- ผู้ดูแลบอกว่าไม่เคยได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยโรค
จิตเภท (5)

2. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคจิตเภท

- ไม่ทราบว่าผู้ป่วยเป็นโรคอะไร (3)

- บอกว่าผู้ป่วยเป็นโรคประสาท (2)

- บอกว่าผู้ป่วยมีอาการทางจิตเนื่องจากไม่ได้ไหว้เจ้าที่ (1)

- บอกว่าผู้ป่วยมีอาการทางจิตเนื่องจากถูกยาทำให้รัก (1)

- คิดว่าผู้ป่วยเป็นโรคเครียด (1)

- บอกว่าเป็นโรคเครียดจากการไม่ได้รับยา (1)

3. ด้านการรักษา

- ไม่ทราบว่า จะรักษาหายหรือไม่ (3)

- พาผู้ป่วยไปรักษาทางไสยศาสตร์และสะเดาะเคราะห์ (2)

4. ด้านความรู้ในการดูแลผู้ป่วย

- เมื่อผู้ป่วยมีอาการทางจิตรุนแรงไม่ทราบว่าจะดูแลอย่างไร (7)
- ไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วย (5)
- ดูแลผู้ป่วยต้องตามใจทุกอย่างกลัวผู้ป่วยจะโกรธ (2)

5. ด้านประสบการณ์การตัดสินใจในการดูแลผู้ป่วย เมื่อผู้ป่วยมีอาการรุนแรงตัดสินใจดูแลผู้ป่วยอย่างไร

- ผู้ดูแลบอกว่าพาไปโรงพยาบาล (8)
- ขอให้คนในครอบครัวช่วย (4)
- ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร (3)
- ขอให้เพื่อนบ้านช่วย (2)
- แจ้งตำรวจให้ช่วยส่งโรงพยาบาล (1)
- ปล่อยให้ตามอาการ (1)

4) ด้านการดูแลสุขภาพร่างกายของผู้ดูแล

- ผู้ดูแลไม่ค่อยมีเวลาในการออกกำลังกาย (8)
- ผู้ดูแลไม่สนใจดูแลสุขภาพตนเองเนื่องจากสนใจตัวผู้ป่วยมากกว่าเพื่อต้องการให้ผู้ป่วยหาย (5)

5) ด้านแหล่งสนับสนุนทางสังคม

- เมื่อผู้ป่วยมีอาการมากจะพาไปโรงพยาบาล (8)
- เมื่อผู้ป่วยมีอาการทางจิตรุนแรงจะขอให้คนในครอบครัวหรือญาติพี่น้องช่วย (3)
- ขอความช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านเมื่อผู้ป่วยมีอาการรุนแรง (2)
- แจ้งให้ตำรวจช่วยนำส่งโรงพยาบาลเมื่อผู้ป่วยมีอาการทางจิตรุนแรง (1)

คำชี้แจง : โปรดบอกถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันต่อไปนี้ของท่านซึ่งเกิดจากการดูแล

ผู้ป่วยในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือ

มากที่สุด หมายถึง มีเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับท่านเกือบทุกวัน

มาก หมายถึง มีเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับท่านเกือบทุก อาทิตย์

ปานกลาง หมายถึง มีเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับท่านเป็นบางครั้ง

น้อย หมายถึง มีเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับท่านนานๆครั้ง

น้อยที่สุด หมายถึง มีเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นกับท่านน้อยมาก

หรือเกือบไม่มีเลย

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ภาวะเชิงปรัญ					
1. การดูแลผู้ป่วยรบกวนเวลาสำหรับทำกิจวัตรประจำวันของท่าน					
2. ท่านต้องเสียเวลาทำงานหรือหยุดงานเพื่อดูแลผู้ป่วย					
3. เมื่อผู้ป่วยมีอาการทางจิตกำเริบท่านต้องรับผิดชอบงานหรือกิจกรรมต่างๆมากขึ้น					
4. ผู้ป่วยทำให้ท่านหรือสมาชิกในครอบครัวได้รับอันตราย					
5. การดูแลผู้ป่วยทำให้ท่านนอนหลับไม่เพียงพอสมาชิกในครอบครัว					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
12. การดูแลผู้ป่วยทำให้ท่าน มีปัญหาสุขภาพ เช่น อ่อนเพลีย รับประทานอาหารไม่ได้ น้ำหนักลด นอนไม่หลับ ฯลฯ					

ตัวอย่าง...แผนการสอนในโปรแกรมการดูแลผู้ดูแลแบบองค์รวม

แผนการสอนที่ 2 เรื่อง การพัฒนาความมีคุณค่าในตน

กลุ่มเป้าหมาย ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท

จุดประสงค์

1. ให้ผู้ดูแลตระหนักถึงความเครียด ผลเสียของความเครียด และการจัดการกับความเครียดที่เกิดจากการดูแลผู้ป่วยจิตเภท
2. ให้ผู้ดูแลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความเครียด ผลกระทบของความเครียด และการจัดการกับความเครียด
3. ให้ผู้ดูแลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาความมีคุณค่าในตนเองและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระสำคัญ

บุคคลจะมีสุขภาพจิตดีหรือมีความสุขในสังคม รวมทั้งมีความสามารถในการดูแลตนเองหรือผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องเป็นบุคคลที่มีความเข้มแข็งในตนเอง ซึ่งลักษณะของบุคคลที่มีความเข้มแข็งในตนเอง จะต้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะมีความมั่นคงทางอารมณ์ และสามารถจัดการกับความเครียดได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การที่บุคคลรู้จักตนเองทั้งด้านจุดเด่น จุดด้อยและข้อจำกัดของตน ทำให้บุคคลรู้สึกถึงความมีคุณค่าของตนเองเป็นผลให้เกิดความมั่นคงทางอารมณ์และมีความเข้มแข็งในตนเอง

สื่อ/อุปกรณ์

1. คู่มือผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทแบบองค์รวม
2. ใบงานที่ 2/1 แบบประเมินและวิเคราะห์ความเครียดด้วยตนเอง
3. ใบความรู้ที่ 2/1 ความเครียดและผลกระทบ
4. ใบความรู้ที่ 2/2 วิธีจัดการกับความเครียด
5. ใบความรู้ 2/3 การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ใบงานที่ 2/2 แบบประเมินการใช้เวลา
7. ใบงานที่ 2/3 แบบประเมินการพักผ่อนหย่อนใจ
8. ใบความรู้ที่ 2/4 การพัฒนาการรู้จักตนเอง
9. ใบงานที่ 2/4 แบบประเมินการรู้จักตนเอง
10. ดินสอ/ปากกา

การประเมินผล

ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรม ความสนใจ และการร่วมแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการซักถามปัญหาต่างๆ

เวลา 130 นาที

กิจกรรมการเรียนการสอน

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/ใบงาน
<p>ขั้นสร้างความรู้สึก</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ประสพการณ์ (กลุ่ม 3-5 คน) เวลา 10 นาที ● สะท้อนความคิด/อภิปราย (กลุ่ม 3-5 คน) 10 นาที ● ความคิดรวบยอด (กลุ่ม 3-5 คน) เวลา 5 นาที ● ประสพการณ์ (จับคู่) เวลา 5 นาที ● สะท้อนความคิด/อภิปราย (กลุ่ม 3-5 คน) เวลา 10 นาที ● ความคิดรวบยอด (กลุ่ม 3-5 คน) 5 นาที ● ประสพการณ์ (กลุ่ม 3-5 คน) เวลา 5 นาที ● สะท้อนความคิด/อภิปราย (กลุ่ม 3-5 คน) เวลา 10 นาที 	<ul style="list-style-type: none"> ● ผู้วิจัยเกริ่นนำถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพตนเองแบบองค์รวม เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับผู้ป่วยไปดูแลต่อที่บ้านซึ่งต้องใช้เวลานาน และอาจเกิดความเครียดหรือรู้สึกท้อแท้ในการดูแลผู้ป่วย ● ผู้วิจัยแจกแบบสำรวจความเครียดให้ผู้ดูแลตอบและให้ผู้ดูแลรวมคะแนนของตนเองตามคำแนะนำของผู้วิจัย ● ผู้วิจัยบอกความหมายของคะแนนที่ได้ (ในหน้า 65) ● ผู้วิจัยให้ผู้ดูแลแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอภิปรายเกี่ยวกับอาการของความเครียดและความรู้สึกหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นบ่อยๆจากการดูแลผู้ป่วย ● ผู้วิจัยให้ผู้ดูแล 1 ท่านสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปราย ● ผู้วิจัยสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปรายและบรรยายเรื่อง "ความเครียด และผลกระทบของความเครียด" ● ผู้วิจัยให้ผู้ดูแลจับคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความเครียดของตนเองและบริหารจัดการกับความเครียดที่ผ่านมา โดยตั้งคำถามว่า "ท่านคิดว่าท่านเครียดเรื่องอะไรและมีวิธีการอย่างไร" ● ผู้วิจัยสุ่มถามผู้ดูแล ให้ผู้ดูแลร่วมอภิปรายเกี่ยวกับวิธีจัดการกับความเครียดและให้ผู้ดูแล 1 ท่านสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปราย ● ผู้วิจัยสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปรายและบรรยายเรื่อง "วิธีการจัดการกับความเครียด" ● ให้ผู้ดูแลแต่ละคนเขียนเกี่ยวกับการใช้เวลาในการทำกิจกรรมของตนแต่ละวัน ลงในใบงานที่ 2/2 และ 2/3 (พักรับประทานอาหารว่าง 10 นาที) ● ผู้วิจัยให้ผู้ดูแลแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมอภิปรายเกี่ยวกับการใช้เวลาในการทำกิจกรรมในแต่ละวันและเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณ 	<ul style="list-style-type: none"> ● ใบงานที่ 2/1 ● ใบความรู้ที่ 2/1 ● ใบความรู้ที่ 2/2 ● ใบงานที่ 2/2 และ 2/3

องค์ประกอบ/กลุ่ม	กิจกรรม	สื่อ/ใบงาน
<p>●ความคิดรวบยอด (กลุ่ม 3-5 คน) 5 นาที</p> <p>●ประสบการณ์ (กลุ่ม 3-5 คน) 5 นาที</p> <p>●สะท้อนความคิด/ อภิปราย (กลุ่ม 3-5 คน) 15 นาที</p> <p>●ความคิดรวบยอด (กลุ่ม 3-5 คน) 5 นาที</p> <p>●ประสบการณ์ (จับคู่) 5 นาที</p> <p>●สะท้อนความคิด/ อภิปราย (กลุ่ม 3-5 คน) เวลา 10 นาที</p> <p>●ความคิดรวบยอด (กลุ่ม 3-5 คน) เวลา 5 นาที</p> <p>ขั้นลงมือกระทำ ขั้นทดลอง/ประยุกต์ (จับคู่) เวลา 5 นาที</p> <p>●สะท้อนความคิด/ อภิปราย (กลุ่ม 3-5 คน) เวลา 10 นาที</p> <p>●ความคิดรวบยอด (กลุ่ม 3-5 คน) 5 นาที</p>	<p>●ผู้วิจัยสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปรายและเน้นความสำคัญในการวางแผนการใช้เวลาในแต่ละวัน</p> <p>●ผู้วิจัยบรรยายเรื่อง" การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ"</p> <p>●ผู้วิจัยให้ผู้ดูแลบอกถึงจุดดีและจุดด้อยของตนเองอย่างละ 5 ข้อ และบอกสิ่งสำคัญในชีวิตคนละ 5 อย่าง รวมทั้งทำอย่างไรให้ไปสู่เป้าหมายโดยเขียนลงในใบงานที่ 2/4</p> <p>●ผู้วิจัยให้ผู้ดูแลร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดดีและจุดด้อยของตนเอง เป้าหมายในชีวิตของแต่ละคนร่วมกัน รวมทั้งให้บอกความคิดของแต่ละคนว่าจะทำอย่างไรเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้</p> <p>●ผู้วิจัยสรุปสิ่งที่ได้จากการอภิปรายและเน้นถึงความสำคัญถึงการรู้จักตนเองทั้งในด้านจุดดี จุดด้อย และเป้าหมายในชีวิตและการดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมาย</p> <p>●ผู้วิจัยให้ผู้ดูแลจับคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหาในการดูแลผู้ป่วยในขณะที่ผู้ป่วยอยู่ที่บ้านพร้อมทั้งบอกเหตุผลในการใช้วิธีนั้นๆ</p> <p>●ผู้วิจัยสุ่มถามและให้ผู้ดูแลร่วมอภิปรายเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหาในการดูแลผู้ป่วยในขณะที่ผู้ป่วยอยู่ที่บ้าน</p> <p>●ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหาที่ได้จากการอภิปรายและเน้นถึงความสำคัญในการประเมินการเผชิญปัญหาในชีวิตประจำวันและบรรยายเรื่อง"วิธีการพัฒนาการรู้จักตนเอง"</p> <p>●ผู้วิจัยให้ผู้ดูแลจับคู่ฝึกบอกถึงความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในขณะนี้ที่เกิดจากการดูแลผู้ป่วย</p> <p>●ผู้วิจัยสุ่มถามความรู้สึกของผู้ดูแลหลังจากการฝึกบอกความรู้สึกของตนเองและให้ผู้ดูแลร่วมอภิปราย</p> <p>●ผู้วิจัยสรุปถึงความสำคัญของการบอกความรู้สึกของตนเองที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน</p> <p>●ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ซักถามและสรุป</p>	<p>●ใบความรู้ที่ 2/3</p> <p>●ใบงานที่ 2/4</p> <p>●ใบความรู้ที่ 2/4</p>

ความเครียดและผลกระทบ

ความเครียด เป็นเรื่องของจิตใจที่เกิดความตื่นตัว เพื่อต้อนรับเหตุการณ์บางอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งไม่น่าพึงพอใจ ความเครียดพบได้เสมอในชีวิตประจำวัน ความเครียดในระดับต่ำๆ จะช่วยผลักดันให้เกิดความพยายามในการแก้ปัญหามากขึ้น ส่วนความเครียดที่เป็นอันตรายคือ ความเครียดในระดับสูงที่คงอยู่เป็นเวลานาน จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ จิตวิญญาณ พฤติกรรม ครอบครัว การทำงาน และสังคมได้

ดังนั้นการที่บุคคลจะสามารถจัดการกับความเครียดได้ จะต้องเริ่มจากบุคคลได้รู้ และตระหนักถึงความเครียดที่เกิดขึ้นกับตน ผลกระทบ และการจัดการกับความเครียด

ผลกระทบของความเครียด

ผลกระทบต่อร่างกาย	ผลกระทบต่อจิตใจ
<ol style="list-style-type: none"> 1. นอนไม่หลับหรือง่วงนอนตลอดเวลา 2. ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ เช่น ปวดหลัง ปวดต้นคอ 3. เบื่ออาหารหรือกินมากผิดปกติ 4. อ่อนเพลียโดยไม่ได้ทำงานหนัก 5. ท้องอืดท้องเฟ้ออาหารไม่ย่อย 6. เสื่อมสมรรถภาพทางเพศ 7. ใจสั่นหัวใจเต้นแรงกว่าปกติ 8. เป็นหวัดบ่อยๆหรือแพ้ากาศ 9. น้ำหนักลดหรือเพิ่มอย่างผิดปกติ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รู้สึกวิตกกังวลมากขึ้น 2. คิดมาก 3. รู้สึกเบื่อหน่ายอย่างบอกไม่ถูก 4. ซึมเศร้า อยากร้องไห้หรืออยากฆ่าตัวตาย 5. อารมณ์ไม่มั่นคง เปลี่ยนแปลงง่าย เดี่ยวสุขเดี๋ยวเศร้า 6. หงุดหงิด โกรธง่ายกว่าปกติ 7. หวาดระแวงไม่ไว้วางใจใคร 8. รู้สึกเหงา ว้าเหว่ 9. หลงลืมง่ายกว่าปกติ
ผลกระทบต่อจิตวิญญาณ	ผลกระทบด้านสังคม
<ol style="list-style-type: none"> 1. รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า 2. รู้สึกสิ้นหวังและไม่มีเป้าหมายในชีวิต ฯลฯ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีปัญหาขัดแย้งกับผู้อื่นบ่อยๆ 2. ประเทศชาติต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพิ่มมากขึ้น 3. หากเครียดจนซึมเศร้าอาจฆ่าตัวตายซึ่งทำให้สูญเสียทรัพยากรอันมีค่าของประเทศชาติ

ใบความรู้ที่ 2/2

วิธีจัดการกับความเครียด
วิธีจัดการกับความเครียดมี 3 วิธี ใหญ่ๆได้แก่
1. การเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับความเครียด ได้แก่

-รักษาสุขภาพร่างกาย โดยรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ ออกกำลังกายเป็นประจำ ฯลฯ

-รักษาสุขภาพจิต โดยหาเวลาพักผ่อนหย่อนใจ ทำกิจกรรมที่ทำแล้วสบายใจ ทำงานอดิเรกที่ชอบ เลิกหมกมุ่นอยู่กับความคิดที่ทำให้จิตใจหมองเศร้า ฯลฯ

-หาแนวร่วม โดยสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว รักษามิตรภาพกับผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเพื่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อมีปัญหา

-ฝึกการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ยึดหลักเหตุผล และคิดหาทางออกไว้หลายๆทาง แล้วลงมือทำตามแผนที่วางไว้ ถ้าวิธีแรกไม่ได้ผลให้ลองวิธีถัดไปจนกว่าจะได้ผล

-การใช้เทคนิคคลายเครียด เช่น การฝึกการหายใจ การทำสมาธิ การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ เป็นต้น

2. การหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดเป็นการชั่วคราวได้แก่

-การเดินทางหนีออกจากสถานการณ์ที่กำลังเคร่งเครียด

-มอบหมายให้ผู้อื่นดูแลผู้ป่วยแทนเราชั่วคราว

-ลาพักร้อนเพื่อไปพักผ่อนสัก 5-6 วัน

(ไม่ควรใช้การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เล่นการพนัน หรือเที่ยวเตร่กลางคืนเพื่อการคลายเครียด เพราะจะทำให้เครียดมากขึ้น)

3. การเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างเพื่อขจัดสาเหตุของความเครียด ได้แก่

-เปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายเงินเพื่อให้รายได้พอกับรายจ่าย

-ปรับเปลี่ยนระบบการทำงานเพื่อให้เกิดการคล่องตัว

-ปรับเปลี่ยนเวลาในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันของแต่ละวันให้เหมาะสม

-ปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้น่าอยู่

-ปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนเอง มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน รู้จักให้อภัย

-มองโลกหลายๆแง่มุม เมื่อชีวิตมีปัญหาอย่าเพิ่มความกดดันให้ตัวเองโดย

การมองโลกในแง่ร้าย ให้มองความทุกข์เป็นการท้าทายความสามารถของเรา เลิกหมกมุ่นครุ่นคิดกับสิ่งที่ทำให้เราเศร้าหมอง

-ไม่ทอดทิ้ง พยายามปลุกปลอบใจตัวเอง สร้างกำลังใจให้ตัวเองโดยคิดว่าจะต้องสู้เพื่อตัวเราและคนที่เรารัก

ใบงานที่ 2/2

แบบประเมินการใช้เวลา

กรอกข้อความในแบบฟอร์มนี้โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่ท่านทำเป็นประจำวัน (วันทำงาน)
ในวันหนึ่งของเดือนที่แล้ว

เวลา	งานที่ทำ	ข้อวิจารณ์/ฉันรู้สึกอย่างไร เกี่ยวกับการทำกิจกรรมนั้นๆ
ช่วงเช้า (05.00น.-11.00น).		
ช่วงเที่ยง (12.00น.)		
ช่วงบ่าย (13.00น –15.00น.		
ช่วงเย็น (16.00น – 18.00น.)		
ช่วงก่อนนอน (19.00น – 21.00น).		

ใบงานที่ 2/3

แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับเวลาในการพักผ่อนหย่อนใจ

จงตอบคำถามต่อไปนี้เกี่ยวกับกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจที่เกิดขึ้นในปีที่แล้วโดยวงกลมรอบตัวเลขที่เป็นคำตอบ

ข้อความ	เกือบ จะไม่ เคย	นานๆ ครั้ง	บ่อยๆ	เกือบ ตลอด เวลา
1. ฉันมีเวลาในช่วงกลางวันที่ฉันรู้สึกปลอดจากความรับผิดชอบในงาน	1	2	3	4
2. ทุกอาทิตย์ฉันมีเวลาเป็นส่วนตัว	1	2	3	4
3. ฉันมีเวลาที่จะเล่นหรือมีกิจกรรมที่ฉันชอบ	1	2	3	4
4. ฉันสนุกและมีความสุขที่จะทำกิจกรรมการเล่นหรือพักผ่อนหย่อนใจร่วมกับครอบครัวหรือเพื่อน	1	2	3	4
5. ฉันมีแผนที่จะทำกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจร่วมกับเพื่อนอย่างสม่ำเสมอ	1	2	3	4
6. ฉันได้พักผ่อนหย่อนใจหลายครั้งในแต่ละสัปดาห์	1	2	3	4
7. ครอบครัวของฉันสนับสนุนให้ฉันมีกิจกรรมการพักผ่อนที่ฉันชอบ	1	2	3	4
8. ฉันมีโอกาสได้หัวเราะดังๆบ่อยๆ	1	2	3	4
9. ฉันพักผ่อนหย่อนใจได้โดยไม่รู้สึกลับข้างใจแม้จะเป็นช่วงที่มีงานมากก็ตาม	1	2	3	4

ข้อเสนอแนะ

1. ชีดเส้นต่อระหว่างวงกลมจากข้างบนลงล่าง หมุนแบบประเมินเพื่อให้เลข 4 อยู่ข้างบน จะทำให้เห็นแบบแผนการพักผ่อนหย่อนใจของท่านเมื่อปีที่แล้ว
2. ท่านคิดว่าควรเปลี่ยนแปลงแผนการพักผ่อนหย่อนใจของท่านหรือไม่? เรื่องใดที่ท่านคิดว่าต้องการการเปลี่ยนแปลงเป็นอันดับแรก? ท่านได้คะแนน "1" จำนวนกี่ข้อ? คะแนน "4" จำนวนกี่ข้อ?
3. ท่านเห็นแนวทางการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการพักผ่อนของท่านหรือยัง?
4. ท่านต้องการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการพักผ่อนหย่อนใจของท่านหรือยัง?

ใบงานที่ 2/4

แบบประเมินการรู้จักตนเอง

1) ให้ท่านบอกจุดดีและจุดด้อยของตนเองอย่างละ 5 ข้อ

จุดดีของตัวเอง

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

จุดด้อยของตัวเอง

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

2) ให้ท่านบอกถึงสิ่งสำคัญหรือเป้าหมายในชีวิตมา 5 อย่างให้เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

2) ท่านคิดว่าจะดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้ที่ 2/4

การพัฒนาการรู้จักตนเอง

การที่บุคคลจะมีความเข้มแข็งในตนเองได้ จะต้องเป็นคนที่มึลักษณะความมั่นคงในตนเองสูงและสามารถจัดการกับความเครียดได้อย่างเหมาะสม และบุคคลที่จะมีความมั่นคงทางอารมณ์สูงจะต้องเป็นคนที่มองเห็นคุณค่าของตนเอง ซึ่งความมีคุณค่าในตนเองเป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานที่เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลตนเองหรือเพื่อดูแลผู้ป่วย การที่จะมีคุณค่าในตนเองได้บุคคลนั้นจะต้องทำความรู้จักตนเอง ซึ่งการรู้จักตนเองจะเกี่ยวข้องกับการที่บุคคลรับรู้และรู้สึกต่อตนเอง ทั้งในด้านพฤติกรรม ความคิด ค่านิยม บุคคลที่มีสุขภาพจิตดีจะสามารถระบุนความแข็งแกร่ง จุดเด่นจุดด้อยหรือข้อจำกัดของตนเองได้ มองโลกในแง่ดี คิดในทางบวก รวมทั้งยอมรับทั้งจุดเด่นและข้อจำกัดของตนเองได้โดยไม่รู้สึกลำบากหรือรู้สึกไม่เพียงพอ แต่จะต้องรู้สึกสำนึกในคุณค่าของตน อีกทั้งต้องมีความรู้จักตนเองทั้งด้านความรู้สึกและความขัดแย้งต่างๆ สามารถเผชิญกับปัญหาและประสบการณ์ที่เป็นสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจ พร้อมทั้งเรียนรู้ประสบการณ์นั้นๆ ได้ โดยกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาการรู้จักตนเองมีดังนี้

1. การทำให้เป้าหมายในชีวิต / ค่านิยมกระจ่างชัด (value clarification) เป็นการรู้จักตนเองในด้านความเชื่อ ค่านิยม ที่บุคคลนับถือ ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล การทำให้ค่านิยมกระจ่างชัดจึงเป็นการรู้จักตนเองที่ช่วยให้ไม่เกิดปัญหาเมื่อผู้อื่นตัดสินใจอะไรที่ขัดกับความรู้สึกหรือค่านิยมของตน และช่วยในการหลีกเลี่ยงการตัดสินใจพฤติกรรมของผู้อื่น โดยยึดเอาค่านิยมความเชื่อของตนเองเป็นหลักในการดำเนินชีวิต การพัฒนาการทำค่านิยมให้กระจ่าง อาจกระทำโดยการจัดอันดับสิ่งสำคัญในชีวิต 5 อย่าง หรือการถามตนเองเกี่ยวกับสิ่งสำคัญหรือเป้าหมายในชีวิต

2. การประเมินทักษะการเผชิญปัญหา (assessment of coping) เป็นการทำความเข้าใจตนเองเกี่ยวกับวิธีการเผชิญปัญหาของตนเองว่า เมื่อตนเผชิญปัญหาจะเลือกการเผชิญปัญหาอย่างไร และทำไมจึงเลือกวิธีการเผชิญปัญหาในลักษณะนั้น การเรียนรู้แบบแผนการเผชิญปัญหา รวมทั้งความมุ่งมั่นของบุคคลที่พยายามหาวิธีการเผชิญปัญหา จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลมี สุขภาพจิตที่ดี สามารถเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บุคคลมีพลังความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลตนเองและดูแล ผู้ป่วยได้มากขึ้น

3. การรับรู้ความรู้สึก (awareness of feeling) เป็นการรู้จักตนเองเกี่ยวกับความรู้สึกหรือประสบการณ์ที่อัดอั้นอยู่ในใจ การพัฒนาการรับรู้ความรู้สึกของตนเอง อาจกระทำโดยการ

ฝึกใช้คำพูดแสดงความรู้สึกของตนเองในระหว่างการสนทนาในชีวิตประจำวัน เช่น “ฉันรู้สึกที่....” แทนคำพูด “ฉันคิดว่า....” และฝึกบอกความรู้สึกของตนเองที่มีต่อพฤติกรรมของผู้อื่น

นอกจากนี้ การที่บุคคลจะพัฒนาการรู้จักตนเองในด้านการรับรู้ความรู้สึกของตนเอง นั้นอาจฝึกฝนโดยการฟังตนเอง คือ การสำรวจความรู้สึกของตนในขณะนั้นว่า เรามีความรู้สึกนึกคิดอะไรขึ้นมา และค้นหาสาเหตุของการรู้สึกที่เรามีอยู่ว่าเกิดจากอะไร การสำรวจจะต้องทำอย่างซื่อตรงต่อตนเอง เป็นการเปิดเผยความรู้สึกของตนเองและฟังผู้อื่นพูด คือการให้ผู้อื่นบ่นกลับให้เราทราบว่าคุณคนอื่นมองตัวเราอย่างไร การบ่นกลับจากเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด จึงทำหน้าที่เหมือนกระจกส่องให้เราเห็นตนเองได้

โดยปกติแล้ว การรู้จักตนเองจะเป็นการพัฒนาตนเองและเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ไม่มีวันจบสิ้น จึงไม่มีบุคคลใดที่มีความตระหนักในตนเองหรือรู้จักตนเองอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ถึงระดับสูงสุด หากแต่การรู้จักตนเองสามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก็จะช่วยให้เราสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางนพรัตน์ ไชยธานี เกิดเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2505 ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ เทียบเท่าปริญญาตรี จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา เมื่อปีการศึกษา 2527 ประกาศนียบัตรวิชาการพยาบาลสุภาพจิต และจิตเวช ปี พ.ศ. 2530 จากโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลสุภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2543 ปัจจุบันปฏิบัติงานในตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพ 7 กลุ่มงานส่งเสริมวิชาการและบริการสุภาพจิต โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

